

جست و جو در اینترنت
(مفاهیم و روش‌ها)
همراه با آشنایی با
پایگاه‌های اطلاعات علمی الکترونیکی

نویسندگان:

کتیبه نرگس کشتی‌آرای

استادیار دانشکده آزاد اسلامی خوراسگان (اصفهان)

شهرام سهیلی

کارشناس ارشد برنامه ریزی آموزشی

دکتر علیرضا یوسفی

دانشیار دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی اصفهان

سرشناسه	کشتی آرایی، ترگس، ۱۳۴۳-
عنوان و نام پدیدآور	جستجو در اینترنت (مفاهیم و روش‌ها) همراه با پایگاه‌های اطلاعات علمی الکترونیکی/ترگس کشتی آرایی، شهرام شهبازی، علیرضا یوسفی.
مشخصات نشر	خوراسگان، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خوراسگان، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	۲۵۲ص: مصور(رنگی)، جدول(رنگی)، نمودار(رنگی).
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۱۰-۲۰۸۰-۶
وضعیت فهرست نویسی	فیبیا
یادداشت	ص:ع: Narges keshtiaray, Shahram shahbasi, Alireza yosefy. web search strategies...
یادداشت	کتابنامه
موضوع	جستجوی اینترنت
موضوع	وب ابزارهای جستجو
موضوع	پایگاه‌های اطلاعاتی
شناسه افزوده	یوسفی، علیرضا، ۱۳۳۵-
شماره افزوده	شهبازی، شهرام، ۱۳۵۴-
شماره افزوده	دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خوراسگان
بندی کتبی	۱۳۹۱: ۵۱/۵۵ ZA۴۲۰۱۱
ردیف	۲۵۱۰۴:
شماره ثبت	۳۰۷۰۹۱۸:

دانشگاه گیلان، واحد خوراسگان (اصفهان)

انتهای خیابان جی، لرغوان، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان

جستجو در اینترنت (مفاهیم و روش‌ها) همراه با پایگاه‌های اطلاعات علمی الکترونیکی

نویسندگان: ترگس کشتی آرایی، شهرام شهبازی، علیرضا یوسفی

ویرایش: مهسا زنجانی

آماده سازی: مؤسسه سامان پژوه

• چاپ اول بهار ۱۳۹۲

• لیوگرافی: نامن چاپ: کنکاش

• قیمت: ۱۷۰۰۰۰ ریال

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

ISBN: 978-964-10-2080-6

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۰-۲۰۸۰-۶

۱	پیشگفتار
۱	مقدمه
۳	فصل اول
۳	آشنایی با موتورهای جست و جو گر
۴	مقدمه
۴	اجزای موتورهای جست و جو
۶	انواع موتورهای جست و جو
۶	موتورهای جست و جوی عمومی
۷	موتورهای جست و جوی تخصصی
۷	موتورهای جست و جو فراگیر (ابر جست و جوگرها)
۸	موتورهای جست و جو اختصاصی
۸	موتورهای جست و جو خاص
۹	موتور جست و جوگر ایرانی
۱۱	موتور جست و جوی «آلتا ویستا»
۱۵	موتور جست و جوی «گوگل»
۳۳	گوگل اسکالر (موتور جستجوی آکادمیک)
۳۸	ایجاد صفحه‌ی شخصی در گوگل اسکالر
۴۲	موتور جست و جوگر علمی سایروس
۵۰	موتور جست و جوگر یاهو
۵۳	موتور جست و جوگر اکسایت
۵۴	موتور جست و جوگر لایکوز
۵۵	موتور جست و جوگر هات بوت
۵۶	موتور جست و جوگر نورتن لایت

۵۷		موتور جست و جوگر ام. اس. ان
۵۹		مقایسه موتورهای جست و جوگر وب
۶۲		توضیحات و اطلاعات اضافه
۶۵		فصل دوم
۶۵		ابزارهای جست و جو در بانک‌های اطلاعات علمی الکترونیکی
۶۶		مقدمه
۶۶		انگراف بولی
۶۸		عملگر بیومه
۶۸		عملگر جست و جوی کلمات هم ریشه
۶۹		عملگرهای بطله
۶۹		سایر عملگرهای جست و جو
۷۲		فصل سوم
۷۲		کتابخانه‌های دیجیتال
۷۳		کتابخانه‌ها به عنوان قدیمی ترین بانک‌های اطلاعات
۷۴		کتابخانه دیجیتالی
۷۶		محاسن و معایب کتابخانه‌های دیجیتالی
۷۷		محاسن کتابخانه‌های دیجیتال
۷۹		منابع موجود در کتابخانه‌های دیجیتالی
۸۱		نمونه ای از بانک‌های اطلاعاتی موجود در کتابخانه‌های دیجیتال
۸۴		فصل چهارم
۸۴		استراتژی جست و جو در پایگاه‌های اطلاعات علمی الکترونیکی
۸۵		شیوه‌های دسترسی به منابع اطلاعات علمی الکترونیکی
۸۵		مدل‌های رفتار اطلاع یابی
۹۱		فرایند جست و جو در بانک‌های اطلاعات علمی الکترونیکی

۹۳	استراتژی جست و جودر بانک‌های اطلاعات علمی الکترونیکی
۹۸	جست و جوی ساده
۹۹	جست و جوی پیشرفته
۱۰۰	ارزیابی منابع الکترونیکی بازیابی شده
۱۰۰	۱- تعیین ضریب دقت و بازیافت
۱۰۲	۲- ارزیابی با توجه به استنادات (IF)
۱۰۲	شاخص H - INDEX
۱۰۴	اطلاعات بیشتر در مورد H-INDEX
۱۰۵	مروری بر شاخص H-INDEX در اسکوپوس
۱۰۶	شاخص H-INDEX مجموعه‌ای از مقالات
۱۰۶	مروری بر روی شاخص H-INDEX در اسکوپوس
۱۰۷	مزایای استفاده از شاخص H اسکوپوس
۱۰۹	شیوه به دست آوردن H-INDEX از پایگاه استنادی اسکوپوس
۱۱۱	تبادل اطلاعات الکترونیکی
۱۱۳	فصل پنجم
۱۱۳	جست و جو در پایگاه‌های اطلاعات علمی الکترونیکی
۱۱۴	بانک‌های اطلاعاتی
۱۱۴	بانک‌های اطلاعات علمی الکترونیکی
۱۱۶	پایگاه‌های اطلاعات علمی الکترونیکی
۱۲۰	تفاوت پایگاه‌های اطلاعاتی استنادی و تمام متن
۱۲۰	اطلاعات کتابشناختی
۱۲۱	خدمات پایگاه‌های اطلاع رسانی
۱۲۴	وب اف ساینس (ISI_ WEB OF SCIENCE)
۱۳۲	مؤسسه علمی اسکوپوس
۱۳۳	پایگاه اطلاعاتی پروکوئست

۱۳۶.....	روش های جست و جوی اطلاعات در پروکوئست
۱۳۷.....	۱- جست و جوی پایه
۱۵۵.....	۲- جست و جوی پیشرفته
۱۶۲.....	۳- جست و جو در انتشارات:
۱۶۵.....	پایگاه اطلاعاتی ساینس دایرکت
۱۶۵.....	جست و جوی ساده
۱۷۰.....	زبانه ی BROWSE
۱۸۹.....	پایگاه اطلاعات منابع آموزشی ERIC
۱۹۱.....	۱- جست و جوی پایه
۱۹۴.....	۲- جست و جوی پیشرفته
۱۹۶.....	۳- جست و جوی اصلاح شده ای
۱۹۹.....	پایگاه های اطلاعاتی پزشکی
۱۹۹.....	پایگاه اطلاعاتی EMBASE
۲۰۰.....	پایگاه اطلاعاتی CINAHL
۲۰۰.....	پایگاه اطلاعاتی IPA
۲۰۰.....	پایگاه اطلاعاتی FSTA
۲۰۰.....	پایگاه اطلاعاتی CURRENT CONTENTS
۲۰۱.....	پایگاه اطلاعاتی BIOLOGICAL ABSTRACTS
۲۰۱.....	موتور جست و جوی مدیا و تصاویر علوم پزشکی
۲۰۱.....	موتور جست و جوی MEDHUNT
۲۰۲.....	مجلات رایگان در علوم پزشکی
۲۰۳.....	فصل ششم
۲۰۳.....	پایگاه های اطلاعات علمی به زبان فارسی
۲۰۴.....	پایگاه استنادی جهان اسلام (ISC)

مرکز منطقه‌ای اطلاع رسانی.....	۲۰۷
علوم و فناوری.....	۲۰۷
پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی.....	۲۱۴
کتابخانه الکترونیکی مرکز اطلاعات علمی.....	۲۲۰
پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (IRANDOC).....	۲۲۶
نشر علوم و فناوری اطلاعات.....	۲۳۱
بانک اطلاعات نشریات کشور MAGIRAN.....	۲۳۵
توصیه‌هایی پیرامون فرایند جست و جو.....	۲۳۷
فهرست منابع.....	۲۴۱
پیوست‌ها.....	۲۴۵
جدول (الف - ۱): نمونه‌ای از پایگاه‌های اطلاعاتی الکترونیکی به همراه مشخصات.....	۲۴۵
جدول (الف - ۲): موتورهای جست و جوگر.....	۲۴۶
جدول (ب - ۳): موتورهای جست و جوگر تخصصی.....	۲۴۶
جدول (ب - ۴): ابر موتورهای جست و جوگر.....	۲۴۶
جدول (ب - ۵): نمونه‌ای از پایگاه‌های اطلاعاتی موجود در کتابخانه دیجیتال.....	۲۴۷
جدول (ج - ۶): مشخصات مربوط به آدرس‌های اینترنتی.....	۲۴۸
جدول (ج - ۷): برخی گروه‌های (اسامی) فعال و سازمان‌های استاندارد اینترنت به همراه آدرس اینترنتی آنها.....	۲۴۹
جدول (ج - ۸): آشنایی با برخی از انواع پسوند فایل‌ها.....	۲۵۰
جدول (ج - ۹): برخی از پایگاه‌های دسترسی آزاد برای کاربران.....	۲۵۱
جدول (ج - ۱۰): شیوه دستیابی به کتاب‌های الکترونیکی در اینترنت.....	۲۵۲

پیشگفتار

دوران حاضر، عصر پر شتاب ارتباطات نام گرفته است. این سخن بدین معناست که توانایی تولید و انتشار علمی از منابع اقتدار دنیای کنونی است. ورود بسیار ساده و سریع، حداقل محدودیت برای دسترسی، برقراری ارتباط یا سراسر دنیا به اشکال گوناگون، دسترسی به پایگاه‌های اطلاعاتی مختلف، و شرکت در فعالیت‌های اقتصادی، علمی، فرهنگی، هنری، مذهبی و... از ویژگی‌های بی‌بدیل آن به شمار می‌رود. تحول ارتباطات دیجیتالی، نقطه عطف پیدایش انقلاب در دانش بوده است، که رشد روزافزون تولید علم در کشورها را در بر داشته است. این انقلاب عامل دگرگونی مدل‌های فرهنگی و چارچوب نهادی جامعه، مدل‌های معرفت‌شناختی در جوامع انسانی و در نهایت به تعبیر در شیوه دسترسی به دانش توسط افراد شده است.

امروزه روش‌های تحقیق بر پایه اصولی بنا شده است. کتابخانه‌ها و متون چاپی که جزو قدیمی‌ترین منابع تحقیق به شمار می‌روند، هم اکنون نیز مورد استفاده قرار می‌گیرند؛ اما با توجه به رشد علوم و فناوری، متون الکترونیک از منابع مهمی به شمار می‌روند که نقشی اساسی در انجام پژوهش‌ها ایفا می‌کنند.

پژوهش‌های دانشگاهی، سهم مهمی در تولید علم، نوآوری و توسعه زیر ساخت‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی ایفا می‌کنند. به همین منظور، در سند چشم‌انداز توسعه جمهوری اسلامی ایران دستیابی به جایگاه نخست علمی در منطقه و توان یک هدف استراتژیک در نظر گرفته شده است. بر اساس آمارهای جهانی، جمهوری اسلامی ایران با این جهش را در انتشار مقالات علمی در سطح جهانی داشته است، به گونه‌ای که که تولید علم ایران در سال ۱۹۷۰ تا ۱۹۸۰ روند صعودی داشته که با آغاز جنگ تحمیلی ایران و عراق، ابتدا دچار یک توقف موقت و سپس وضعیت ثابت شده و چند سال پس از جنگ، دوباره به سیر صعودی خود با شیب بسیار تند گشته است. در این راستا با ارتقای زیرساخت‌های پژوهشی در دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی امکان توسعه و رشد علمی فراهم می‌شود. یکی از ضرورت‌های انجام پژوهش مؤثر و قابل عرضه در سطح جهانی آگاهی از پیشرفت‌های علمی در سایر کشورهای دنیا و دسترسی به نتایج تحقیقات منتشر شده بین‌المللی است. بدون شک بانک‌های اطلاعاتی الکترونیکی و اینترنت یکی از منابع و ابزارهای قدرتمند در راستای تولید علم و پژوهش است که در دو دهه اخیر باعث افزایش روند تولید علم در جهان و نیز ایران شده است. از آنجا که تولیدات علمی پژوهشگران در دانشگاه‌ها از جمله شاخص‌های پویایی و

بالندگی جامعه به شمار می‌آید، اکثر دانشگاه‌های کشور دسترسی به منابع الکترونیکی را برای دانشجویان و اعضای هیأت علمی خود با صرف هزینه‌های گزاف میسر ساخته‌اند. به نظر می‌رسد که با وجود برنامه ریزی و توسعه زیرساخت‌ها برای دسترسی به اطلاعات علمی، هنوز بخش قابل ملاحظه‌ای از استادان دانشگاه‌ها و دانشجویان تحصیلات تکمیلی، آگاهی چندانی از چگونگی بهره‌برداری مؤثرتر این منابع اطلاعاتی را ندارند.

انتشار این کتاب با هدف ارتقای توانایی اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی در بهره‌گیری از پایگاه‌های اطلاعاتی و جست و جو در اینترنت نگاشته شده است. سعی نویسندگان کتاب بر آن بوده است تا نکات کلیدی استفاده از این منابع را با زبانی ساده، همراه با مثال‌های کاربردی ارائه نمایند. با عنایت به آن که امکانات بانک‌های اطلاعاتی الکترونیکی در حال گسترش است و تا زمان نشر این کتاب تازه‌های بسیاری وجود خواهد داشت که در کتاب بدان اشاره نشده است. قطعاً نوشته حاضر، خالی از کاستی نیست و تذکرات همکاران و دانشجویان عزیز می‌تواند سبب غنای بیشتر کتاب در چاپ‌های بعدی گردد. امید است که این کتاب برای علاقمندان به نشر و تولید اطلاعات علمی مفید واقع شود. از خداوند متعال، اعتلای روز افزون علمی کشور را خواستاریم.

www.ketab.ir

منشأ اینترنت، در واقع ریشه در دوره‌ی جنگ سرد دارد. دوره‌ای که در خلال آن، کشمکش هسته‌ای به عنوان ضروری‌ترین و مصیبت‌بارترین خطرات بالقوه‌ی جهانی در نظر گرفته می‌شود و باعث شد تا آژانس طرح‌های تحقیقاتی پیشرفته (آرپا)، در بخش دفاع ایالات متحده آمریکا شکل گیرد که وظیفه‌ی آن هدایت علوم و فنون در سطح جهان است. یکی از برجسته‌ترین طرح‌هایی که آژانس به پشتیبانی از آن برخاست، بررسی مهارت‌ها و فناوری‌ها در ارتباط با انواع مختلف شبکه‌های رایانه‌ای بود. اهداف دوگانه این طرح عبارت بودند از: ۱ - توسعه‌ی شبکه‌ای ارتباطی که بتواند تبادل اطلاعات در میان مراکز تحقیقاتی گوناگونی که جزو طرح‌های آرپا هستند را تسهیل کند. ۲ - به شرکت کنندگان در شبکه این امکان را بدهد که با منابع رایانه‌ای اندکی در شبکه سهیم شوند. تأسیس آرپانت در سال ۱۹۶۹ به عنوان منشأ پیدایش اینترنت شناخته شد (اسلوین، ۱۳۸۰).

آرپانت بر اساس ایجاد ارتباط میان مؤسسات دانشگاهی و نظامی ایالات متحده آمریکا شروع به کار نمود و تا نیمه‌ی دهه ۱۹۷۰ مجموعه جدیدی از قراردادها، بر اساس گزینش بسته‌ای پدید آمد که تعدادی از شبکه‌ها را قادر می‌سازد که به آرپانت متصل شوند. قراردادها موسوم به TCP/IP است که در آن، کنترل انتقال (TCP)، ترافیک پیام‌ها را به بسته‌ها در مبدأ و جفت وجود کردن آنها با نظمی درست در مقصد، انجام دهد. قرار داد اینترنت (IP) آدرس‌دهی بسته‌ها را به مقصدهای نهایی بر عهده دارد.

در دهه‌ی ۱۹۸۰، کشورهای بسیاری فناوری گزینش بسته‌ای (PST) را پذیرفتند و شبکه‌هایی را برای رایانه‌ها و ایستگاه‌های کاری ایجاد نمودند که نمونه‌هایی از آن عبارت است: از شبکه‌ی تحقیقات دانشگاهی استرالیا (AARNET)، (NET) در کانادا، (Nordunet) نورداننت در اسکندیناوی و شبکه‌ی دانشگاهی (GANET) در انگلستان. تا اواسط دهه‌ی ۱۹۹۰، اینترنت برای هدف‌های گوناگونی مورد استفاده قرار می‌گرفت. از جمله:

انتقال فایل^۲ برنامه ها از یک رایانه ی دیگر (این عمل از طریق استفاده از قرارداد انتقال پرونده صورت می گیرد).

دسترسی به رایانه های دیگری که اطلاعات مربوط را ذخیره می کند. (با استفاده از قرارداد تل نت^۳) پیوستن به گروه گفت وگویی یوزنت^۴؛ در سال ۱۹۹۳، در مرکز پژوهش انرژی در ژنو، روشی برای گسترش و یافتن اطلاعات در اینترنت به وجود آمد. این مرکز به تارگسترده جهانی یا وب^۵ مشهور است و برای برقراری ارتباط میان منابع اطلاعات الکترونیکی، از ابر متن استفاده می کند.

شبکه وب با به کارگیری از نرم افزارهای مرورگر، مانند اینترنت اکسپلورر^۶، دسترسی به اینترنت و جستجو و جو در آن را بسیار آسان نموده و اطلاعات در شبکه ی وب، از طریق استفاده از یک موتور کاوش قابل ریلیابی است. وب بخشی از اینترنت است که با ماهیتی ساده، اطلاعات بسیاری را در اختیار کاربر می گذارد. نشر انواع اطلاعات - اعم از معتبر و غیر معتبر - در وب انجام می گیرد. وب، با پیشینه ی ۱۸ ساله ی خود، در فضای اطلاعاتی جهان بیش از یک میلیارد کاربر دارد و در حال حاضر پس از پست الکترونیک، پر طرفدارترین سرویس شبکه اینترنت است.

^۱ - Email

^۲ - F.T.P

^۳ - Telnet

^۴ - Usenet

^۵ - World Wide Web

^۶ - Internet explorer